

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

<https://doi.org/10.31820/f.30.2.16>

Žarko B. Veljković

STAROHRVATSKA IMENA KEGЪLJ (*KÊGLJA) I *PRKЪLJ IZ BALKANOROMANSKOG VRELA

Žarko B. Veljković, Srpski naučni centar, sapphousatthis@gmail.com, Beograd

izvorni znanstveni članak

UDK 811.163.42'373.232

rukopis primljen: 8. 12. 2017.; prihvaćen za tisak: 15. 11. 2018.

U radu se razmatra etimologija ličnog imena Kegalj (Kegъlj), odmilja *Kêglja, prvoistaknutoga člana (počev od oko 1300) stare hrvatske, čakavske, plemićke i kasnije velikaške, grofovске porodice koja je pripadala mađarskom plemstvu, Kegljević, isprva i Kegljin, poznatije kao Keglević (Keglevič, Keglovič), koja je do početka XVII v. živela i imala vlastelinstva na teritoriji Dalmacije, na području srednjeg toka reke Zrmanje, u sklopu Kninske županije, pa potom i na teritoriji Hrvatske, ali se otad počela deliti na više grana te prelaziti u Ugarsku, gde se na koncu konca i pomađarila. Porodica je isprva pripadala malom plemenu/rodu po imenu Prklji, što je, očito, prezime (u množini). Budući da je balkanoromanski jezički supstrat pa time i prethodeće romansko stanovništvo posvedočeno upravo u areji ovog ličnog imena i naziva-prezimenata, u slivu Zrmanje, Erveniku, Kninu i okolini, a korenovi Keg- i Prk- očito nisu slovenski, pritom nemajući veze s nem. Kegel „čunj”, ili, eventualno, s kajk. kehlja mađarskoga porekla, daje se sledeća etimologija – lično ime Kegъlj, starije *Kegljъ, pre toga *Kedljъ, potiče od balkanoromanskog *Kedlj(u) od latinskog ličnog imena Catullius (isprva latinskog porodičnog prezimenata), a naziv-prezime *Prkъlj, starije *Prkljъ, potiče od balkanoromanskog *Proklj(u), što je lično ime koje je tamo postalo prezime, a poreklom od latinskog ličnog imena Proculus (isprva latinskog porodičnog prezimenata). Zaključuje se, stoga, i to da je porodica Kegljević romanskoga porekla, tj. da su oni poreklom pohrvaćeni, počakavljeni Romani i da ih je odlikovao balkanoromansko-čakavski bilingvitet – možda oko 1300. ili, pak, u ranija vremena.

Ključne reči: Kegljević; Keglević; Prklji; Catullius; Proculus; etimologija; srednji vek; plemićka porodica; Hrvati; romansko poreklo

Istoriji je dobro znana (počev od oko 1300) stara hrvatska, čakavska, plemićka i kasnije velikaška, grofovska porodica koja je pripadala mađarskom plemstvu, Kegljević, isprva i Kegljin, poznatija pod kasnijim oblicima¹ *Keglević* i *Keglevič*, odnosno pod oblikom² *Keglovič* (hrv. čak. ᲠᲞᲠᲢᲘᲗᲚᲣᲗᲢᲘᲛᲗ , *Keglevuħ*, kajk. *Keglević*, srp. *Kezľevuħ*, *Кеглевуħ*, lat. *Keglevich*, *Keglewich*, *Keglewych*, *Keglevvych*, *Keglevith*, *Keglewyyth*, *Cheglewyth*, *Keglevichius*, *Keglevitius*, *Queglevitiuus*, *Keglevico*, *Kegllyn*, *Cheglenus*, mađ. *Keglevics*, lat. *Keglowitsch*, *Keglowyyth*, nem. *Clegovic*). Porodica je do početka XVII v. živala i imala vlastelinstva na teritoriji Dalmacije i Hrvatske, ali se otada počela deliti na više grana te prelaziti u Ugarsku, gde se na koncu konca i pomađarila. Kegljevići su isprva imali vlastelinstvo u Dalmaciji, na području srednjega toka reke Zrmanje, u sklopu distrikta/kotara (?) *Unašice/Unašica* ili *Unčani* (lat. *Ugnassize*, *Uhnachac*, *Unagice*, *Wnazyczca*, *Uznachky*, *Wzdolye*)³ Kninske županije. Ovo njihovo vlastelinstvo nije bilo teritorijalno zaokruženo, već se sastojalo od niza posedâ raštrkanih duž srednjeg toka Zrmanje – osim poseda Kegalj, na kom su sagradili svoje utvrđeno središte i sedište vlastelinstva Kegalj-grad ili Kegalj, u vlastelinstvo su spadali i posedi Ramljane [pl. m.], Kočevići, Pokrovnici, Prklji, Dobravoda i (ek.) Porečane/(ik.) Poričane [pl. m.], odnosno (ek.) *Poreč(je)/(ik.) *Porič(je),⁴ prema kom su Kegljevići isprva nosili plemićki atribut od *Porečanâ/Poričanâ,⁵ odnosno od *Poreč(j)a/*Porič(j)a, tj. *porečki/porički* (lat. *de Porechan*, *de Porichan*, *de Porychan*, *de Porichane*, *de*

¹ Verovatno kajkazivovanim, ali možebiti i latiniziranim ili germaniziranim depalatalizovanim oblicima.

² Dodatno germaniziranim oblikom.

³ Pored oblikâ na *Un-* i *Wn-* koji se trebaju povezati sa nazivom obližnje reke Une (upor. *villa Sebri in contrata Unagice* „mesto (?) Srb u distriktu/kotaru ‘Unagice’” (Klaić 1917: XXVI)), javljaju se paralelno i oblici na *Uzn-*, *Uhn-* i *Ugn-*, plus jedanput *de Wzdolye* „iz Uz dolja” kao sinonim za *de genere Uhnachac* „iz/sa plemena/roda-poseda ‘Uhnachac’” (Klaić 1917: XXVI). Stoga možda možemo pretpostaviti da je ovde reč o nazivu *Uzunski, pl. *Uzunsci „rod-posed uz Unu” (upor. *Лома* 2013: 220), a sporedno [razvojem *nsc > nc*, te perintegracijom] *Uzunac, pl. *Uzunci s pridevom *Uzunački (upor. *Лома* 2013: 111) te nakon sinkope *Uznački* i *Uznačъ* (lat. *Uznachky*, *Uhnachac*) i sekundarnim izvođenjem *Uznačice* [pl. m.] „rod-posed Uznačici” (lat. *Ugnassize*), potom sporedno [analogijom prema nazivu reke Une] *Unačice* [pl. m.] „rod-posed Unačici” (lat. *Unagice*), a sekundarno i *Unačica* (sc. *zemlja*) „zemlja/posed roda Unačici” (lat. *Wnazyczca*) (upor. *Лома* 2013: 42 i Vujičić 1996: 78), što docnije [širenjem značenja] postaje i naziv celog obližnjeg distrikta/kotara. Što se tiče sinonimnog naziva *Uzdolje* (lat. *Wzdolye*), on bi verovatno označavao „zemlju/posed u dolju/dolinama uz Unu”.

⁴ Prepoznavanje ekavskih i ikavskih oblika i napomene *ek.* i *ik.* su moje.

⁵ Preciznije hrv. čak. od *Porečan’/Poričan’*.

Porychane, de Porychem, de Porechky, Porychky), a docnije onaj poznatiji, i dandanašnji, od *Bužima, tj. *bužimski⁶ (lat. *de Buzin, de Busin, de Bwsyn*, nem. *von Buzsin*). Pomenuto utvrđeno središte i sedište vlastelinstva, Kegalj-grad ili Kegalj, sagradio je prvoistaknuti⁷ član ove plemićke porodice, Kegalj⁸ [s gen. sg. *Keglja*] (lat. *Keglius, Kegel*), zvan i (odmilja) *Kêglja,⁹ po kome su Kegljevići, isprva i Kegljini, i dobili ime, a ostaci toga starog grada leže nedaleko od zaseoka Štalija istočno od Ervenika kod Knina. Taj Kegalj, njegov brat Martin, otac Petar, stric Jakob i brat od strica Petar,¹⁰ kao i deda im, rodonačelnik porodice, Budislav, pripadali su malom plemenu/rodu po imenu *Prklji*,¹¹ tj. bili su od *Prkalja*,¹² koji se dadu povezati s gorepomenutim posedom *Prklji* (kod Ervenika), kasnije nazvanim *Prklje*¹³ (lat. *generatio Perkly, generatio de Perkly, nobilis generacionis de Perkly, genus Parkly, de generacione Perkal, possessio Perkly*, nem. *Perklje*). To malo pleme/rod *Prklji* isprva je, po svoj prilici, pripadalo jednom od 12 velikih starohrvatskih plemena, možebiti Gusićima, Lapčanima ili Snačićima. Porodična tradicija Kegljevića govorila je da su oni rođaci sa grčkom pravoslavnom porodicom Bokalis (lat. *Boccali, Boccalii*, grč. *Μποκάλης*) te se po tom osnovu i ubrajaju u plemenitaše, što bi onda značilo da su rodbinski povezani sa jedinim Bokalisom koji je bio na teritoriji Dalmacije, Nikolaosom Bokalisom, koji je oko 1500. bio kapetan u Šibeniku, međutim toj rođачkoj povezanosti traga nema, čak ni da su bili svojta, te se tako može zaključiti da je ova porodična tradicija Kegljevića nastala iz toga što su i Bokalisi i Kegljevići imali isti grb:¹⁴ dva uspravno stojeća lava okrenuta jedan k drugom, koji prednjim nogama zajedno drže mač (lat. *bini leones invicem commissi, ense unā tenentes*) (Klaić 1917: XII-LXXXIV; Nagy 1859 06: Keglevics; Balázs 2018; RJAZU IV 1892–1897: 932, 933; Regan 2012: 1; Condottieri 2018; Klaić 1897: 44; za *Snačić* v. Barada 1935).

⁶ Preciznije od *Bužina*, tj. *bužinski.

⁷ Po svemu sudeći, upravo po tome i prvoistaknuti.

⁸ Preciznije *Keglj*.

⁹ To se vidi iz patronimu-prezimenom *Kegljević* sinonimnoga *Kegljin*. Sa promenom poput *Lúka, Lúkē* m.

¹⁰ U oba slučaja preciznije *Petър*.

¹¹ Odnosno hrv. čak. *Parklji*.

¹² Preciznije od *Prkylj', Prkalj'*, odnosno hrv. čak. od *Parkylj', *Parkalj'*.

¹³ Očito je da je taj posed, tj. mesto dobilo ime po svojim vlasnicima i verovatno većinskim stanovnicima, odnosno prezimenom (u množini) svojih vlasnika i verovatno većinskih stanovnika.

¹⁴ Preciznije veoma sličan grb.

Šta se – sa stanovišta onomastike i etimologije – može reći o ličnom imenu prvoistaknutog člana ove plemićke porodice Kegljević, *Kegalj* [s gen. sg. *Keglja*], preciznije *Kegъlj*, a (odmilja) **Kêglja*, te o, očito, nazivu-prezimeni (u množini) malog plemena/roda kome su pripadali, *Prkъlji*, pa tako, eventualno, i o poreklu Kegljevića, odnosno Prkalja?

Od ličnog imena prvoistaknutog člana plemićke porodice Kegljević, *Kegъlj*, a odmilja **Kêglja*, pored pomenutih Kegljevića/Keglevića, isprva i Kegljinâ, te staroga grada *Kegalj-grad*, odnosno *Kegalj*,¹⁵ imamo još u današnjoj Hrvatskoj i prezimena *Kegalj*, *Kegelj*,¹⁶ *Keglji*, *Kegljen*¹⁷ i *Kegljević*, te *Kegel*, *Keglen* i *Keglević*,¹⁸ kao i ime sela *Kegljevac* kod Bjelovara (Putanec, Šimunović 1976: 288; RJAZU IV 1892–1897: 932).

Od naziva-prezimena (u množini) malog plemena/roda kome su Kegljevići pripadali, *Prkъlji*, imamo samo ono što je gore već pomenuto.

Za početak, uviđamo i u ličnom imenu *Kegъlj*, i u prezimenu *Prkъlji*, kada ga vratimo u jedninu, **Prkъlj* – isti završetak, *-ъlj*, a starije *-ljъ*. Možemo pomisliti na sufiks odmilja *-ъlj*, a starije *-ljъ*, kao npr. u starosrpskim imenima odmilja *Bratъlj*, **Budъlj*, *Dragъlj*, *Dražъlj*, *Dudъlj*, *Dušъlj* i *Radъlj* od dvoosnovinskih imena,¹⁹ odnosno od imenâ odmilja²⁰ (Бошковић 2000: 358, 359), međutim, ovaj se sufiks dodavao samo u slučaju imenâ sa slovenskim korenovima (upor. Бошковић 2000: 359), a to korenovi *Keg-* i *Prk-* očito nisu, pri čemu *Kegl-* nema, niti može imati veze s nem. *Kegel* „čunj” (Klaić 1917: XIX), ili, eventualno, s kajk. *kehlja* mađarskoga porekla (za reč v. Skok 1971–1973 2: 73). Što se tiče eventualnog germanskog porekla plemićke porodice Kegljević, možemo na temu uopšteno citirati Petra Skoka, koji kaže: „Nije od potrebe da se ovom prilikom bavimo i pitanjem Germana na Balkanu.”, „Dok je Balkan služio Germanima samo kao prolaz za zapad, Sloveni se ovdje trajno naseljuju. Germani, kao [npr.] Gepidi, zadržase se u susjedstvu Balkana nešto dulje. Goti se održase u današnjoj Dobrudži sve do 9. vijeka, kad se pominje zadnji put gotsko

¹⁵ Odnosno od toga oblika skraćenog *Kegalj*.

¹⁶ Najverovatnije od starijeg *Kegalj*.

¹⁷ Najverovatnije od starijeg *Kegljin*.

¹⁸ Od starijeg *Kegelj*, *Kegljen* i *Kegljević*.

¹⁹ U ovim slučajevima, na *Brat-*, *Bud-*, *Drag-*, *Rad-* od dvoosnovinskih imena poput *Bratoljub*, *Budimir*, *Dragoslav*, *Radomir* i sl.

²⁰ U ovim slučajevima, na *Draž-*, *Dud-*, *Duš-* od imenâ odmilja poput *Draž*, *Duda*, *Dušan* i sl.

propovijedanje u Tomima (danas Konstanca). ... U novije vrijeme našlo se tragova Gotima i u Bosni. Toponomastičkih tragova ima i više. Gotskoga je porijekla srednjovjekovno ime *Onogošt* za današnje Nikšić u Crnoj Gori... od gotskoga ličnog imena *Anagastum*.²¹ Ako je i bilo jakih germanskih tragova na Balkanu, ipak se oni ne održaše ovdje ni do 11. vijeka. Balkan je za Germane bio samo prolazna točka za zapad, a nikada teritorija za trajno naseljenje.” „Razni germanski narodi došli su na Balkan prije Slovena i nigdje se nijesu mogli ili se nijesu htjeli da održe, ni na kontinentu, ni na obalama. ... Germani... su bili zavojevači koji hoće da vladaju... Zavojevač stvara od sebe dominirajuću kastu bez poljoprivredne seoske osnovice. To je njegova jakost i slabost u isto doba. ... U danom momentu on se ne može više da održi kao osvajač. Etnografski izmiješan, prije ili kasnije mora da se pretopi u narodnost svojih podložnika koji ga brojno nadmašuju. ... Germani [su se] na obalama Mediterana morali neminovno poromaniti...” (Skok 1934: 42, 43, 58, 59, 260, 261). A na samu temu eventualnog germanskog porekla plemićke porodice Kegljević, možemo jedino i samo kazati da je plemićki rod Nelipčića, koji je – kao i malo pleme/rod kom su Kegljevići pripadali, *Prklji* – bio „od plemena Snačića”, za rođake držao (ne zna se po kojoj liniji) Ilijiće, potomke zadarskog, šibenskog, splitskog, cetinskog i triljskog kneza Domâlda (*Domaldus*) (v. dole), čiji se bratanac zvao Rodžêr (*Rogierius*) (Klaić 1898: 4, 5 [čitanje imena moje]), a *Domâldo* i *Rodžêr* su poreklom germanska lična imena, od germ. *Domwaldaz* „≈ judex et gubernator” i *Hrodgerz* „praeclara hasta”, međutim, reč je ipak o romanskim ličnim imenima, od ital. *Domoaldo*, svetac u Italiji u VIII v., i fr. *Roger* u stfr. izgovoru [rodžêr], verovatno po grofu Rodžeru/Ruđeru I, vladaru Sicilije (1071–1101).

Zato smatram da bi poreklo i ličnog imena prvoistaknutog člana plemićke porodice Kegljević, *Keglj*, i naziva-prezimana malog plemena/roda kome su Kegljevići pripadali, **Prkblj*, trebalo tražiti u balkanoromanskom jer je balkanoromanski jezički supstrat²² posvedočen upravo u slivu Zrmanje, Erveniku, Kninu i okolini,²³ sledećim toponimima: **Tininum*

²¹ Ipak, da citiram Aleksandra Lomu, „Današnje ime [*Nikšić*] je poreklom patronimik od ličnog imena *Nikša*, starije *Onogošt*, [što je] prisvojni pridev na *-jb* u muškom rodu prema *grad* od ličnog imena [**Ono-gost*] koje ne mora biti germansko, up. češki toponim *Onomyšl* od ličnog imena **Ono-mysl*.” (Detelić 2007: 287)

²² Pa time i prethodeće romansko stanovništvo.

²³ Odnosno upravo u areji pomenutog ličnog imena i naziva-prezimana.

> balk. rom. **Tinin(u)* > slov. **T(ь)ninъ* > hrv. *Knin*, *Labes > balk. rom. **Lab(e)* > slov. *Labъ > hrv. *Lab* „staro ime za vrh ispod kninske tvrđave” i „ime (planinskog terena ispod gradine, i same te) gradine na izvorištu Cetine”, *Promona* > balk. rom. *Promünă > slov. *Промынъ > hrv. *Promin* > *Promina* „planina i istoimeno selo južno od Knina”, *Centinus > balk. rom. **Kentin(u)* > slov. *Četina* > hrv. i srp. *Cetina*, *Corcora > *Korkra > *Korka > balk. rom. *Kurkă > hrv. *Krka*, *Aunus > balk. rom. **Aun(u)* > hrv. i srp. *Una*, *Unac*, *Varvaria > balk. rom. *Berberjă > *Berbirjă > slov. *Brëbirь i *Brëbëрь > hrv. ik. *Bribir* i (?) srp. ek. †*Breber*, a na mestu današnjih Ivoševaca kod Kistanja ležalo je rimsko naselje *Burnum*. Uz to, Romani su i istorijski potvrđeni upravo po Velebitu, primerice pod Velebitom, u Stinicama kod Senja 1071, gde se kaže: *castrum Murula vocitato sclav[o]nice Steniçe* „tvrđava *Murula*, na ‘slovenskom’/hrvatskom jeziku *Stënice*”, a potomci ovih Romana žive danas na Krku pohrvaćeni, te u Istri i oko Učke pod imenom *Ćići* manjim delom nepohrvaćeni, zadržavši i svoj balkanoromanski govor, prozvan²⁴ *istrorumunski* (Šimunović 2013: 162, 167, 168, 173, 174, 181, 205; Veljković 2014: 69; Loma 1999/2000: 98, 100; Skok 1934: 47, 48, 52, 53, 111, 127, 129; za *ir* > *ěr* v. Лома 1998: 16; za *ě* = lat. *e* v. Белић 1976: 87). A antroponimska potvrda bio bi možda upravo naziv jednog od 12 velikih starohrvatskih plemena, *Snačići*, kojem je malo pleme/rod Prklji isprva, po svoj prilici, možda pripadalo (v. gore). Naime, u istorijskim izvorima, ime ovoga velikog plemena javlja se u oblicima: *Stoise Snacizo* [dat. sg.] (1294), *Stoice Snaciçe* [dat. sg.] (1311), *Stoise Snasiçe*, *Stoise Snasice*, *Stoyse Snasici* [dat. sg.] (1312), *Stoise Snasici* [dat. sg.] (1313), *Gausigna Svoziz/S[na]ziz* [nom. sg.] (1322, dvaputa), *Stoysa Snayçiç* [abl. sg.], *Stoyçe Snassich* [gen. sg.] (1326), *Gausius Stoyse Snayçiç* [nom. sg.] + *Gausengna Stoyse*, *Gausius Stoyse* (1328), *Gausina Stoyse Svazich/S[n]azich* [nom. sg.] (1339), *Vladislava... Neliptii generationis Svadcich/S[n]adcich* [nom. sg.] (zabeleženo oko 1350), *Georgium de genere Snaçithorum* [gen. pl.] (XIV v.), *Petrus Sna... banus* [nom. sg.] (XIV/XV v.), (da su imali pravo na titulu bana) *Snasci* [nom. pl.] (XIV/XV v.) (Barada 1935: 138–140), što ukazuje na oblike *Snadčić* (zabeleženo oko 1350) te *Snatčić,²⁵ pa *Snačić*²⁶

²⁴ Pogrešno prozvan.

²⁵ Dobijeno jednačenjem po zvučnosti *dč* > *tč*.

²⁶ Dobijeno disimilacijom dentalâ *tč* (*ttš*) > *č*, kao u srp. *Žitča* > *Žiča* (Бошковић 2000: 375, 376).

(1294–XIV v.), i *Snašić*²⁷ (1312–XIV/XV v.), uz to **Snajdčič*²⁸ te **Snajtčič*, pa *Snajčič*²⁹ (1326, 1328). A polazni je oblik *Snadčič*, odnosno *Snadčiči*, i njega možda možemo – preko starijih oblika **Sъnjadъčiči* i **Sъnjadъci*³⁰ – izvesti od balkanoromanskog **(O)sinjadiki* < **Osiniatici* „rod iz/od ant. Sinja, sa okolinom” < *Osiniates* „stanovnici Osiniuma, ant. Sinja, sa okolinom” (za reč v. Šimunović 2013: 178; za gradnju ktetika v. Skok 1950: 17, 20) usled toga što je rod Nelipčičâ (*Nelipchis*), koji je – kao i malo pleme/rod kom su Kegljevići pripadali, *Prklji* – bio „od plemena Snačičâ”, kao baštinu/dedovinu posedovao tvrđavu Kamičac na levoj obali Krke kod Skradina, sa okolinom, kao i možda tvrđavu Ključ, danas Ključe, na ušću Čikole u Krku, sa okolinom, šire uzev, posede blizu ušća Krke i uz Čikolu (Klaić 1898: 2, 5, 6 [čitanje imena moje]), a što je sve u relativnoj blizini Sinja. Pritom, Nelipčiči su kasnije držali i tvrđave Sinj i Cetinu (na izvorištu Cetine), sa okolinom, pri čem su dobili u nasledstvo tvrđavu Cetinu, i verovatno tvrđavu Trilj kod Sinja, sa okolinom, umesto svojih (ne zna se po kojoj liniji) rođaka Plijića (*Helijch*), potomaka zadarskog, šibenskog, splitskog, cetinskog i triljskog kneza Domâlda (*Domaldus*), čiji je otac Sarakin (*Saracenus*) bio kliški župan, ali mu je deda, slepi Zъlojna (*Zoloyna*), držao posed(e) od Krke do Zadra (Klaić 1898: 4, 5 [čitanja imenâ moja]; za *Sarkin* v. Skok 1973 III: 314; za *Zъlojna* v. Михајловић 2003: 440). A dodatna antroponimska potvrda bio bi možda i naziv takođe jednog od 12 velikih starohrvatskih plemena, *Kačiči*, koji su možebiti isprva prebivali između Zadra i Krke, sa sedištem u Nadinu (Klaić 1897: 19, 20; Majnarić 2006) i koji su možebiti u srodstvu s rodом *Kašičâ* u zadarsko-biogradskom zaleđu (Raukar 2002: 37–41). Naime, paralelni oblici *Kačič* i *Kašič*, potpuno paralelno goreiznetoj etimologiji za *Snačiče*, ukazivali bi možda na polazni oblik **Kadčič*, odnosno **Kadčiči*, i njega možda možemo – preko starijeg oblika **Kadъci* – izvesti od balkanoromanskog **(A)kadiki* < **Aquatiki* „rod sa/od ant. toposa **Aqua* ili sl., sa okolinom” < **Aquatates* „stanovnici ant. toposa **Aqua* ili sl., sa okolinom”. A taj topos **Aqua* možda bi mogao biti današnje podvodno kaljužasto polje i periodično jezero *Nadinsko blato* (za toponim v. Šimunović 2013: 171) budući da je reč *aqua* „voda” u latinskom mogla da znači i „poplava” i

²⁷ Dobijeno čakavskim izbacivanjem dentalnog elementa *č* (*tš*) > *š*, slično kao u hrv. čak. *mačka* > *maška* (za *č*k > *š*k v. Peco 1980: 141).

²⁸ Dobijeno možda reetimologijom prema prezentu hrv. čak. *snajde* „snađe”.

²⁹ V. nap. 26.

³⁰ U kojima se docnije izvršila disimilacija palatalâ *nj* : *č* > *n* : *č*, kao u srp. *nakonjče* > *nakonče*.

„jezero”, a postojao je i naziv jezera *Albana aqua* „isto što i ant. *Lacus Albanus*, dan. *Lago Albano* kod Rima” (Lewis, Short 1891: 148).³¹ To da su i veliko pleme Snačićâ i veliko pleme Kačićâ oba moguća romanskog porekla svedočila bi romanska lična imena ili, pak, romanska lična imena sa slovenskim i hrvatskim hipokorističkim sufiksima (Skok 1950: 56) nekih članova i potomaka oba plemena. To su gorepomenuti (po dalm. rom.) *Gāvžo, možda (odmilja) *Gávže, sigurno (odmilja) *Gävžinja/Gavžinja*, romanizirano *Gavžènja* Snačić/Snajčić 1322, 1328. i 1339. (< dalm. rom. star. *Gâvdžo < *Gaudius*) (Skok 1950: 56), odnosno *Gura* (*Gurra*) Kačić 1102, *Gurbc* (*Gurrech*) Kačić 1190. i *Guran* Kruhavić „od plemena Kačićâ” 1482. (Klaić 1897: 25, 28, 29 [čitanja imenâ moja]) (< *Gurranus, rex Cabillonis*, u franačkim hronikama), potom *Sebènja* (*Sebenna*) Kačić 1208. (Klaić 1897: 21, 29) (< dalm. rom. *Sebastjano* < *Sebastianus*), te *Maldūko* (*Malduccus*) Kačić 1221. (Klaić 1897: 22 [čitanje imena moje]) (< ital. [*il re*] *Malducco di regno Frasse*, u ital. eposu stfr. porekla o Orlandu i Morganteu [reetimologijom] „malō ductus” < (?) stfr. *le rei Malcud* „male cogitans” u stfr. epu *Pesma o Rolandu*). Preciznije, da citiramo Skoka, „Slovenska imena, muška i ženska, pojavljuju se u... [romanskom] plemstvu... U 13, 14. i 15. vijeku... [vel]iko je obilje muških i ženskih slovenskih imena [u romanskom plemstvu]... Slovenska su imena u istoj cijeni kao i kršćansko-romanska. Otac ima romansko ime, npr. *Marin* – a kći *Bjeluša*, ili muž se zove romansko-mletački *Nadalin* – a žena *Bjelava*.”, „... dobijaju... slovenska imena i romanske nastavke, a romanska slovenske. Od *Draže* pravi se lat. deminutiv *Drasellus* (g. 1198), od *Mancus* (od *Dominicus*) – *Mencagna*. Prvo ime sadrži lat. sufiks *-ellus*, a drugo [slov.] sufiks *-onja*. Izjednačenje slovenskih i romanskih ličnih imena, zarana... potpuno provedeno, najbolji [je] znak slovensko-romanske simbioze...” (Skok 1934: 201, 202, 231, 232).

U smislu iznesenoga, treba poći od starijih oblika *Kegljb i *Prkljb, pri čemu uobičajeno pretpostavljamo da slov. *-ljb* potiče od rom. *-lj(u)/-ljo*, tj.

³¹ Na taj način bi se dovela u pitanje – dobro motivisana etimologija – naziva velikog plemena *Kačićâ* od hrv. čak. *kača* „zmija” jer Kačići su u svom grbu imali upravo zmiju (Šimunović 2009: 199), međutim, reč bi u ovom slučaju moglo biti o reetimologiji naziva, kao kada se dalmatoromanski naziv *Vekla* „ostrvo Krk” (< dalm. rom. star. *Vekla kivat* „stari grad”, star. rom. ime grada Krka” < *vetulus* < *vetus*), italijanizirano u *Veglia*, reetimološki povezo s italijanskim glagolom *vegliare* „bdeći”, što je izrodilo legendu kako su svojim celonoćnim bdenjem i budnošću sove spasle grad, te je tako sova postala simbol grada Krka (Šimunović 2009: 199, 200).

lat. *-lius*, upor. stsrp. LI *Ureljo* < slov. **Ureljъ* < dalm. rom. **Ureljo* < lat. *Aurelius* (Veľkoviĥ 2008: 68).

Središnje *-kl-* uobičajeno ćemo pretpostaviti od romanskog *-kl-*, tj. lat. *-cul-*, upor. srp. †*krklo* < **krklъ* < dalm. rom. **kirklo/*kerklo* < lat. *circulus* (Skok 1971–1973 1: 257, 258).

Središnje *-gl-* uobičajeno ćemo pretpostaviti od starijeg *-dl-*, tj. od romanskog *-dl-*, a lat. *-tul-*, upor. hrv. i srp. †*siglo* < †*sidlo* < **sidlъ* < dalm. rom. **sidlo* < lat. *situlus* (Skok 1971–1973 3: 228), što onda upućuje na izvorni slovenski oblik **Kedljъ* sa prelaskom *dl* > *gl*, kao u rečima **Dlamoč* > *Glamoč*, te *dl(ij)eto* > *gl(ij)eto*, *dlaka* > *glaka* (Veľkoviĥ 2005: 57; Skok 1971–1973 1: 417, 3: 228).

Stoga smo dosad stigli do **Kegljъ* < **Kedljъ* < lat. *-tulus*, odnosno **Prkljъ* < lat. *-cullius*, pri čemu slogotvorno *r* može biti od lat. *vokal* + *r* ili *r* + *vokal*, a za *-e-* u **Kegljъ/*Kedljъ* pretpostavićemo da je od rom. *e*, tj. lat. *a*, za šta upor. gorenavedeno **Varvaria* > balk. rom. **Berberjă* > **Berbirjă* > slov. **Brëbirъ* i **Brëbërъ* > hrv. ik. *Bribir* i (?) srp. ek. †*Breber*.

To nas dovodi do toga da lično ime prvoistaknutog člana plemićke porodice Kegljević, **Kegljъ/*Kedljъ*, izvodimo od balkanoromanskog **Kedlj(u)* od latinskog ličnog imena *Catullius*, a izvorno porodičnog prezimena (*cognomen*), što bi bilo izvedeno sufiksom *-ius* od latinskoga porodičnog prezimena *Catullus* (Hirschfeld 1899: 691; Lewis, Short 1891: 302; Salway 1994: 130–136).

Takođe, naziv-prezime malog plemena/roda kome su Kegljevići pripadali, **Prkljъ*, izvodimo od balkanoromanskog **Proklj(u)*, što ćemo smatrati ličnim imenom rodonačelnika roda **Proklji*, koje je još u balkanoromanskom postalo prezime, za šta uporediti, takođe u Dalmaciji, u Splitu, kako je dalmatoromansko lično ime **Gu(j)mano* postalo prezime **Gu(j)mani*, odnosno *Gumai*. To balkanoromansko lično ime rodonačelnika roda **Proklji*, **Proklj(u)*, dolazi od latinskog ličnog imena *Proculus*, a izvorno porodičnog prezimena (*cognomen*), što bi bilo izvedeno sufiksom *-ius* od latinskoga porodičnog prezimena *Proculus* (Skok 1934: 125; Gibbon 1820: 32; Lewis, Short 1891: 1453; Salway 1994: 130–136).

A da je bilo, npr. u susjednom Primorju, još Romanâ koji su nosili upravo ovakva lična imena, uporediti da je ostrvo Pašman nekad bilo pretpostavljeno zvano dalmatoromanski **Pošmano/-a* od latinskog **Postumianum/-a* „posed/ostrvo čoveka po imenu *Postumius*”, što je latinsko lično ime *Postumius*, a izvorno rodovsko prezime (*nomen gentile*), koje je izvedeno

sufiksom *-ius* od latinskoga porodičnog prezimena *Postumus* (Skok 1934: 123; Lewis, Short 1891: 1407; Salway 1994: 130–136).

U smislu iznesenog, mislim da možemo takođe zaključiti da je (počev od oko 1300) stara hrvatska, čakavska, plemićka i kasnije velikaška, grofovska porodica koja je pripadala mađarskom plemstvu, Kegljević, isprva i Kegljin, koja je dobila ime po prvoistaknutom članu ove porodice, Keglju, a (odmilja) i *Kēglji, te pripadala, počev od rodonačelnika porodice, Budislava, malom plemenu/rodu po imenu *Prklji*, koje je isprva, po svoj prilici, pripadalo jednom od 12 velikih starohrvatskih plemena, možebiti Gusićima, Lapčanima ili Snačićima – romanskoga porekla, tj. da su oni poreklom pohrvaćeni, počakavljeni Romani.

A da je, takođe u Dalmaciji, bilo i ima poreklom pohrvaćenih, počakavljenih romanskih porodica, uporediti na Rabu prezime *Galzigna*, što je italijazovano dalmatoromansko-hrvatski/čakavski *Gāvžinja/Gavžinja* (Skok 1950: 56, 62; za akc. v. gore). Te i takve porodice, dok su u starini bile još romansko-hrvatske, odlikovao je bilingvitet, romansko-čakavski (Skok 1934: 123–126). Stoga, takav balkanoromansko-čakavski bilingvitet možemo tvrditi i za malo pleme/rod po imenu *Prklji*, te za njemu pripadajuću porodicu Kegljević, isprva i Kegljin (kako god se tada nazivala) – možda oko 1300. ili, pak, u ranija vremena. To potvrđuju balkanoromansko lično ime prvoistaknutog člana ove porodice Kegljević, *Keglj/*Kegljb*, *Kedljb balk. rom. **Kedlj(u)* (< *Catullius*), kao i balkanoromanski naziv-prezime malog plemena/roda kome su Kegljevići pripadali, odnosno lično ime njegovog rodonačelnika, **Prklj/*Prkljb*, balk. rom. **Proklj(u)* (< *Proculus*), najposle i moguće balkanoromanski naziv jednog od 12 velikih starohrvatskih plemena, kojem je malo pleme/rod *Prklji* isprva, po svoj prilici, možda pripadalo, ⁽¹⁾*S(b)n(j)a(d)čiči/*Sbnjadbci*, balk. rom. **(O)sinjadiki* (< *Osiniatici < *Osiniates*), čiji su neki članovi i potomci nosili romanska lična imena ili, pak, romanska lična imena sa slovenskim i hrvatskim hipokorističkim sufixsima, npr. dalm. rom. *Gāvžo, možda (odmilja) *Gāvže, sigurno (odmilja) *Gāvžinja/Gavžinja*, romanizirano *Gavžinja* (< dalm. rom. star. *Gâvdžo < *Gaudius*).

Literatura

Balázs, Ábry (2018) „Gabor Mária Walburga Miklós István Kegljevich von Buzin, GR”, *Geni*, www.geni.com/people/Gabor-Mária-Walburga-István-Kegljevich-von-Buzsin-GR/6000000021558546951, poseta: 16. oktobra 2018.

- Barada, Miho (1935) „Historicitet imena Svačić”, *Vjesnik AM u Zagrebu* 1, Arheološki muzej, Zagreb, 137–141.
- Белић, Александар (1976) *Основи историје сх. језика*, Научна књига, Београд.
- Бошковић, Радосав (2000) „Белешка о имену Немања”, *Исти, Основи упоредне граматике словенских језика*, Трбник, Београд.
- Condottieri (2018) „Note biografiche di capitani di guerra e di condottieri di ventura operanti in Italia nel 1330–1550”, *Condottieridiventura*, www.condottieridiventura.it/Nicolò-Boccali-Note-biografiche-di-Capitani-di-Guerra-e-di-Condottieri-di-Ventura-operanti-in-Italia-nel-1330-1550, poseta: 16. oktobra 2018.
- Detelić, Mirjana (2007) *Epski gradovi – leksikon*, SANU, Beograd.
- Gibbon, Edward (1820) *The history of the decline and fall of the Roman empire VIII*, W. Allason et al., London.
- Hirschfeld, Otto (1899) *Inscriptiones Aquitaniae et Lugdunensis I, 1*, Georgius Reimerus (Georg Andreas Reimer), Berolinum (Berlin).
- Klaić, Vjekoslav (1897) „Hrvatska plemena od XII do XVI stoljeća”, *RAD JAZU* 130, JAZU, Zagreb, 1–85.
- Klaić, Vjekoslav (1898) „Rodoslovje knezova Nelipića od plemena Svačić”, *Vjesnik AM u Zagrebu* 1898, Arheološki muzej, Zagreb, 1–18.
- Klaić, Vjekoslav (1917) „Acta Keglevichiana annorum 1322–1527”, *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* 42, JAZU, Zagreb.
- Lewis, Charlton T., Short, Charles (1891) *A new Latin dictionary*, Harper & brothers, Clarendon press, New York, Oxford.
- Лома, Александар (1998) „Лудмер”, *Српски језик* 3/1–2, 13–28.
- Loma, Aleksandar (1999/2000) „Serbisches und Kroatisches Sprachgut bei Konstantin Porphyrogennetos”, *Зборник радова Византолошког института XXXVIII*, ВИ САНУ, Београд.
- Лома, Александар (2013) *Топонимија Бањска хрисовуље*, САНУ, Београд.
- Majnarić, Ivan (2006) „Plemićka obitelj Radinića, ogranak nadinskih Kačića”, *Zbornik Odsjeka za PZ Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 24, HAZU, Zagreb, 1–23.
- Михајловић, Веља (2003) *Српск[охрватск]и презименик*, Аурора, Нови Сад.

- Nagy, István (1859) *Magyarország családai 06*, Ráth Mór, Pest (Budapest).
- Peco, Asim (1980) *Pregled srpskohrvatskih dijalekata*, Naučna knjiga, Beograd.
- Putanec, Valentin, Šimunović, Petar (1976) *Leksik prezimena SR Hrvatske*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Raukar, Tomislav (2002) *Seljak i plemić hrvatskoga srednjovjekovlja*, FF press, Zagreb.
- Regan, Krešimir (2012) „Plemićki grad Kegalj (Kegaljgrad)”, *Radovi Zavoda za PZ HAZU u Zadru 54/2012*, HAZU, Zadar, 1–34.
- RJAZU IV (1892–1897) *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika IV*, JAZU, Zagreb.
- Salway, Benet (1994) „What’s in a name? – A survey of Roman onomastic practice from 700 BC to 700 AD”, *Journal of Roman studies* 84, 124–145.
- Skok, Petar (1934) *Dolazak Slovena na Mediteran*, Jadranska straža, Split.
- Skok, Petar (1950) *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*. Zagreb.
- Skok, Petar (1971–1973) *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika 1–3*, JAZU: Zagreb.
- Šimunović, Petar (2013) „Predantički toponimi u današnjoj (i povijesnoj) Hrvatskoj”, *FOC 22*, HAZU, Zagreb, 147–214.
- Вељковић, Жарко (2005) „Ко су Тулмаци/Талмаци и Рушани код Порфирогенита?”, *Архе I 1*, УГ Архе, Београд, 52–59.
- Вељковић, Жарко (2008) „Српско име Урош из далматског врела”, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор 74 1–4*, ФилФ, Београд, 63–94.
- Veljković, Žarko [B.] (2014) „Etimologija poleonima Bar” (na slovenačkom), *Keria – studia Latina et Graeca XVI, 2*, FF Ljubljana, Ljubljana, 61–73.
- Vujičić, Dragomir (1996) *Iz onomastike, leksikologije i dijalektologije*, Unireks, Podgorica.

SUMMARY

Žarko B. Veljković

OLD CROATIAN NAMES *KEGЪLJ* (*KÊGLJA) AND *PRKЪLJ OF BALKAN ROMANCE ORIGIN

In the article it's been scrutinized the etymology of the personal name *Kegalj* (*Kegъlj*), hypocoristically *Kêglja, being the name of the first prominent member of (starting from about 1300 AD) Old Croatian, čakavian, noble and later magnate family of counts belonging to the Hungarian nobility, family Kegljević, at first and Kegljin as well, but better known as *Keglević* (*Keglevič*, *Keglovič*), which till the beginning of the 17th c. lived and had seigniories in the territory of Dalmazia, in the mid-stream of the river Zermagna, within the county of Knin, later in the territory of Croatia as well, but from then onwards it begun spreading in few branches and transgressing in Hungary, where in the end it got Hungarized. The family was at first part of the little tribe or clan named *Prklji*, that obviously being the plural surname. For the Balcan Romance substratum and consequently previous Romance inhabitants have been witnessed in the very area of the personal name and ethnonym-surname mentioned, in the basin of Zermagna, as well as in the towns of Ervenik and Knin and their surroundings, and the rooths *Keg-* and *Prk-* aren't obviously Slavic and not related to German *Kegel* "skittle" nor eventually with the kajkavian *kehľja* of Hungarian origin, it's been given the following etymology – the personal name *Kegъlj*, former *Kegľь, before that *Kedľь, had come from Balkan Romance form **Kedlj(u)* originated from the Latin personal name (former Latin family surname) *Catullius*, and ethnonym-surname *Prkъlj, former *Prkľь, had come from Balkan Romance form **Proklj(u)*, that being the personal name which became a surname there, originating from Latin personal name (former Latin family surname) *Proculus*. Therefore it's also been concluded that the family Kegljević were of Romance origin, ie. they were Croatized and čakavized Romance people by origin, and were bilingual, Balkan Romance and Croatian-čakavian – about 1300 AD or in earlier times.

Keywords: *Kegljević; Keglevich; Prklji; Catullius; Proculus; etymology; Middle Ages; noble family; Croats; Romance origin*